

GEANNOTEEERDE AGENDA INFORMELE VIDEOCONFERENTIE RAAD BUITENLANDSE ZAKEN VAN 14 AUGUSTUS

Introductie

Op vrijdag 14 augustus vindt er een extra ingelaste informele videoconferentie van de leden van de Raad Buitenlandse Zaken plaats. De minister van Buitenlandse Zaken is voornemens hieraan deel te nemen. De Raad zal spreken over de situatie in Wit-Rusland en de Turkse proefboringen in de Oostelijke Middellandse Zee. Daarnaast zal de Raad stilstaan bij de ontwikkelingen in Libanon en Venezuela. Op donderdag 27 en vrijdag 28 augustus 2020 zal de Raad ook spreken over de ontwikkelingen in Wit-Rusland en de bredere EU-Turkije relatie tijdens de informele RBZ (Gymnich) in Berlijn, Duitsland. De geannoteerde agenda voor deze informele Raad zal uw Kamer als onderdeel van het verslag van de extra ingelaste RBZ worden toegestuurd.

Wit-Rusland

De Raad zal stilstaan bij het verloop en de gewelddadige nasleep van de presidentverkiezingen in Wit-Rusland van zondag 9 augustus jl. Volgens de (voorlopige) officiële uitslag heeft president Loekasjenko de verkiezingen gewonnen (80% van de stemmen tegen 10% voor oppositieleider Svetlana Tichanovskaja). Tichanovskaja heeft bij de kiescommissie bezwaar aangetekend tegen de uitslag. Direct na de verkiezingen waren er de afgelopen dagen grootschalige demonstraties tegen de uitslag. Deze werden zeer gewelddadig neergeslagen door politie en ordetroepen. Voor zover bekend vielen hierbij honderden gewonden en tenminste twee doden. Ook zijn duizenden mensen gearresteerd. Tichanovskaja heeft moeten uitwijken naar Litouwen.

Na de verkiezingen heeft Hoge Vertegenwoordiger Borrell namens de EU-lidstaten gesteld dat de verkiezingen eerlijk noch vrij zijn verlopen. Ook kondigde hij aan dat de EU zal onderzoeken of maatregelen kunnen worden genomen tegen de verantwoordelijken voor het geweld tegen demonstranten en de verkiezingsfraude. Verder stelde hij dat de gebeurtenissen nopen tot een herziening van de EU relatie met Wit-Rusland. Zoals aan uw Kamer gemeld¹ maakt het kabinet zich zorgen over de ontwikkelingen in Wit-Rusland. Het kabinet meent op basis van de beschikbare informatie dat er geen sprake is geweest van eerlijke en vrije verkiezingen en roept de autoriteiten er dan ook toe op de stemmen op een eerlijke en accurate manier te tellen en onmiddellijk te stoppen met het geweld tegen vreedzame demonstranten.

Tijdens de Raad zal het kabinet ervoor pleiten dat de EU de druk op Wit-Rusland opvoert. Daarbij is het allereerst zaak dat het geweld tegen demonstranten stopt, dat gearresteerden van de afgelopen dagen worden vrijgelaten en dat er een geloofwaardige telling van de stemming plaatsvindt. Het kabinet zal er tevens voor pleiten gerichte maatregelen tegen personen die verantwoordelijk zijn voor de verkiezingsfraude en het geweld van de afgelopen dagen met spoed te onderzoeken. Daarnaast is het kabinet van mening dat het conditionaliteitsprincipe in het kader van het Oostelijk Partnerschap de relatie met Wit-Rusland moet worden gerespecteerd. De Europese steun aan Wit-Rusland moet om die reden in het licht van recente ontwikkelingen kritisch worden bezien. Daarbij is het evenwel van belang dat de Wit-Russische bevolking niet door eventuele maatregelen wordt geraakt en dat het Wit-Russisch maatschappelijk middenveld op Europese steun kan blijven rekenen.

Turkije

De Raad zal spreken over de toegenomen spanningen tussen Griekenland en Turkije in de oostelijke Middellandse Zee. Deze zijn opnieuw opgelopen na de Griekse aankondiging van een bilaterale maritieme demarcatie-overeenkomst met Egypte op 6 augustus jl.. Turkije is van mening dat hierbij geen rekening is gehouden met de Turkse belangen. Turkije heeft daarom aangekondigd dat een tijdelijke stop op seismografisch onderzoek nabij Griekse eilanden wordt opgeheven. Het Turkse schip Oruc Reis is inmiddels onder begeleiding van de Turkse marine afgevoerd naar gebied dat door Griekenland als zijn exclusieve economische zone wordt beschouwd. De Griekse marine is vervolgens in staat van paraatheid gebracht en schaduwde de bewegingen van de Turken. De Turkse Minister van Buitenlandse Zaken heeft daarnaast aanvullende proefboringen aangekondigd. President Erdogan heeft opgeroepen tot een

¹ Kamerbrief 'Recente ontwikkelingen Wit-Rusland', 11 augustus 2020, referte 2020Z14586/2020D31249

bijeenkomst van Mediterrane landen met het doel overeenstemming te bereiken over de problematiek van maritieme demarcatie.

Hoge Vertegenwoordiger Borrell heeft zijn grote zorgen uitgesproken over de ontwikkelingen en opgeroepen tot directe dialoog tussen Griekenland en Turkije. Dat geldt ook voor Duitsland, dat zich kritisch uitte over de nieuwe Turkse maatregelen. Nederland steunt de oproepen om direct met elkaar in dialoog en onderhandeling te treden, en om te komen tot wederzijds acceptabele maritieme afbakening in overeenstemming met het internationaal recht. Nederland blijft eerdere verklaringen van de Raad steunen waarin Turkije wordt opgeroepen de boringen te staken en de soevereiniteit en soevereine rechten van Griekenland en Cyprus te respecteren. In geval van voortdurende Turkse activiteiten blijft het kabinet aanvullende maatregelen niet uitsluiten, waarbij ook de effectiviteit van eventuele maatregelen moet worden meegewogen. Nederland is tevens in afwachting van opties die Hoge Vertegenwoordiger Borrell in kaart brengt om de spanningen tussen de EU en Turkije te verminderen.

Libanon

De Raad zal stilstaan bij de enorme ramp die Libanon trof op dinsdag 4 augustus. De explosie heeft geleid tot meer dan 170 dodelijke slachtoffers, ruim 6000 gewonden en naar schatting 300.000 daklozen. Deze gevolgen komen bovenop die van een zware economische crisis en de COVID-19 crisis. Sinds de explosie vinden er dagelijks demonstraties plaats die gepaard gaan met geweld. Protesterende Libanezen eisen rekenschap en het vertrek van de politieke elite. Dat de regering op 10 augustus jl. haar ontslag indiende, wordt niet als voldoende gezien.

Nederland acht het van belang dat er een goed gecoördineerde respons op gang komt om de acute noden te adresseren. Naast de inzet van een USAR-team zijn additionele bijdragen van EUR 1 mln aan het Rode Kruis en 3 mln aan de *Dutch Relief Alliance* gedaan. Tevens wordt de mogelijkheid om Nederlandse expertise in te zetten bij het herstel van de haven onderzocht. Zonder dit herstel kan de nodige hulp niet aangevoerd worden. Voor meer substantiële steun via de Libanese regering blijft wat Nederland betreft de voorwaarde gelden dat er eerst hervormingen worden doorgevoerd die tot transparantie en accountability leiden en tegemoet komen aan de eisen van het Libanese volk. Nederland roept Libanon daarom op haast te maken met de formatie van een nieuwe regering. Daarnaast is een onafhankelijk onderzoek naar de toedracht van de ramp cruciaal en ook daarvoor stelt Nederland expertise ter beschikking.

Venezuela

Afgelopen weken heeft Hoge Vertegenwoordiger Borrell gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van de oppositie en het regime. Hierover heeft Hoge Vertegenwoordiger Borrell een verklaring² doen uitgaan. Het doel van deze gesprekken was te bezien of overeenstemming kon worden bereikt over minimale condities voor de aankomende parlementsverkiezingen. Daarnaast heeft de EU van het Maduro-regime een verzoek ontvangen om een verkiezingswaarnemingsmissie te sturen. Omdat niet wordt voldaan aan de minimale condities voor vrije en eerlijke verkiezingen is dit verzoek afgewezen. Tijdens de Raad worden de lidstaten geïnformeerd over het verloop van de gesprekken. Ook zal worden vooruitgeblikt op een ministeriele bijeenkomst van de Internationale Contact Groep (ICG) die op korte termijn wordt georganiseerd. Recent is Argentinië als nieuw lid toetreden tot de contactgroep.

² https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/83991/venezuela-statement-high-representativevice-president-josep-borrell_en